

BLOC 3. MAX WEBER: LA SOCIOLOGIA DE LES ACCIONS SOCIALS. (exercicis d'autoavaluació)
– Edició alumnat

En el present bloc abordarem la teoria sociològica de Max Weber (1864 - 1920). Aquest sociòleg alemany és el fill “perfecte” del context filosòfic alemany del moment, un context que es debat entre el positivisme científic que, gairebé com un dogma, ho va impregnant tot durant el segle XIX especialment les disciplines científiques naturals, i l'historicisme més alemany des del qual es defensa l'especificitat de l'anàlisi dels fenòmens socials, respecte dels naturals. Weber és, per una banda, un “conciliador”: obre un diàleg entre el positivisme i l'historicisme, entre l'objectivitat i la subjectivitat, entre l'explicació i la comprensió; repensant finalment l'acte de la comprensió com una via cap a l'explicació objectiva. Per altra banda, Weber és un “innovador”: entre l'estructura i la reificació social (recordem Durkheim), Weber hi ubica l'individu, construint un paradigma teòric en el que l'acció individual esdevé l'àtom a partir del qual es construeix el cos social. Weber trobava a faltar la dimensió de l'individu en l'estudi de la societat, i l'utilitzà com l'estructura sobre la qual es recolza tota la seva concepció sociològica.

Individu – societat, elecció – determinació, psicologia – sociologia, són algunes de les disputes ontològiques que encara avui en dia estan presents en la Sociologia, i que Weber encetà de forma clara i profitosa. Anem a veure alguns exercicis sobre aquest autor. Com ja hem advertit en altres blocs, aquests materials a continuació constitueixen un complement a l'aprenentatge de l'estudiant de sociologia i en cap cas un substitut d'altres formes de docència. L'estudiant podrà avaluar els seus coneixements sobre l'autor i, a partir d'aquí, orientar i continuar el seu aprenentatge.

Nom alumne	
Professor/a	

LA SOCIOLOGIA COMPRENSIVA

Tal i com la perspectiva d'Émile Durkheim, també de la concepció sociològica de Weber se'n desprèn una sèrie de preceptes metodològics necessaris per a l'anàlisi de la realitat social: la sociologia comprensiva. Tot i que Weber no sistematitza tant el seu mètode com ho fa Durkheim (en part per la pròpia naturalesa de la sociologia comprensiva), aquesta part metodològica de l'autor alemany esdevé part fonamental per a comprendre a Weber. Així doncs, en aquest primer punt, l'alumnat pot avaluar els seus coneixements sobre aquesta proposta metodològica weberiana.

EXERCICI 1. Respon a les següents preguntes:

1. Weber concep la comprensió com:
 - a) Part de l'explicació sociològica.
 - b) La forma que té el sociòleg i la sociòloga per a donar compte de la realitat social.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
2. El "sentit" d'una acció és:
 - a) Allò que dóna significat a l'acció, per a l'individu.
 - b) La finalitat instrumental d'una acció.
 - c) La coherència racional dels mitjans utilitzats d'acord amb la finalitat de l'acció.
3. Podríem dir que la realitat social és el resultat:
 - a) De l'estructura econòmica que condiciona els "sentits".
 - b) Dels conflictes entre valors socials.
 - c) De les accions intencionals històriques dels individus.
4. Un cop identificat el "sentit" d'una acció...
 - a) Podem científicament analitzar si és bo per a l'ordre social o no.
 - b) Podem científicament analitzar l'adequació dels mitjans per a realitzar-lo.
 - c) Podem científicament analitzar si és objectiu.
5. Què són els "efectes perversos" de l'acció intencional?
 - a) Quan una acció intencional produeix conseqüències no intencionals de manera col·lateral.
 - b) Quan una acció intencional produeix conflicte social.
 - c) Quan una acció intencional produeix resultats oposats als desitjats.
6. Weber sosté que els fenòmens socials es poden explicar mitjançant:
 - a) Explicacions nomotètiques.
 - b) Interpretacions de les intencions.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
7. Per què Weber anomena *ciències de la cultura* a disciplines com la sociològica?
 - a) Perquè estudien el significat cultural de les accions.

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

- b) Perquè permeten augmentar la cultura envers els fenòmens socials.
 - c) Perquè es basen en l'anàlisi de la cultura com esfera de relacions socials.
8. Podem dir que la sociologia comprensiva és racional, ja que crea constructes racionals, inequívocs, que després compara amb la realitat.
- a) Cert.
 - b) Fals.
9. Per a Weber tant els fenòmens socials com els fenòmens naturals són realitats empíriques, i per tant s'han d'estudiar mitjançant el mateix mètode científic.
- a) Cert.
 - b) Fals.
10. El "sentit" és:
- a) El significat subjectiu d'una acció, existent en un cas determinat.
 - b) El significat subjectiu d'una acció, considerat com a tipus ideal.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
11. On es troba l'essència d'un fenomen social segons Weber?
- a) En les seves característiques externes.
 - b) En el seu caràcter significatiu.
 - c) En la seva naturalesa.
12. Per quin motiu Weber diu que la sociologia no pot explicar mitjançant lleis?
- a) Perquè el significat cultural només pren sentit en relació a un valor subjectiu.
 - b) Perquè en la realitat social hi juguen masses factors per esdevenir comprensibles.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
13. Què és el que ha d'analitzar la sociologia, segons Weber?
- a) El sentit de les accions.
 - b) La racionalitat de les accions.
 - c) Les justificacions que dona l'agent/agents de la seva pròpia acció.
14. La comprensió es pot realitzar des de dues possibles vies:
- a) La comprensió racional – deductiva, i la comprensió racional – inductiva.
 - b) La comprensió subjectiva i la comprensió objectiva.
 - c) La comprensió lògica – matemàtica, i la comprensió endopàtica – afectiva.
15. Quina de les següents afirmacions respon millor al pensament de Weber?
- a) El bon "sentit" d'una acció és aquell que no produeix conflicte.
 - b) El tot és la suma de les parts.
 - c) La determinació social crea els "sentits" de les accions.
16. Per què és tan important estudiar la cultura en sociologia?

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

- a) Perquè la realitat social és un agregat d'accions guiades per valors culturals; comprenent aquests valors, comprenem la realitat social.
 - b) Perquè la cultura és el resultat d'una estructura material determinada; comprenent la cultura, comprenem l'estructura material.
 - c) Perquè el grau de desenvolupament cultural està relacionat amb el tipus de societat que estudiem; comprenent el desenvolupament cultural, comprenem el tipus de societat.
17. Per a Weber tant els fenòmens socials com els fenòmens naturals són realitats i, per tant, s'han d'estudiar amb la mateixa objectivitat.
- a) Cert.
 - b) Fals.
18. Quina és la finalitat última de la sociologia per a Weber?
- a) Construir una societat més justa.
 - b) Justificar un valor social científicament.
 - c) Donar coneixements sobre la realitat social.
19. Què significa l'afirmació: "No cal ser Cèsar per comprendre a Cèsar"?
- a) Podem comprendre el sentit d'una acció objectivament, encara que no hi participem.
 - b) El sentit del Cèsar és universal, i és científicament analitzable.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
20. Una acció té "sentit" quan:
- a) Persegueix uns valors justificats científicament.
 - b) Persegueix uns valors propis de l'agent/agents.
 - c) L'acció és significativa per a l'agent/agents.

EXERCICI 2. Omple els buits del següent text utilitzant les possibles respostes de més avall.

La Sociologia forma part, segons Weber, de les anomenades(1)....., ciències que tracten d'analitzar(2)..... dels fenòmens socials. Per a Weber el cos social és el resultat de(3)..... que creen una dinàmica social concreta; aquestes, tenen per nucli.....(4)..... que es deriva inevitablement del seu caràcter intencional. Això és el que mou a l'individu a actuar, és a dir, el motiu.(5)..... aquests motius és, en el fons, l'objectiu de les(6)..... Aquesta anàlisi dels motius, per Weber, ha de ser una anàlisi(7)....., capaç de ser compartida i compresa universalment. Per a fer-ho Weber afirma que hem de separar, el científic del polític, és a dir, d'aquell qui aporta(8) (el científic), d'aquell qui aporta(9)..... (el polític); és allò que l'autor alemany anomena:(10)..... Dit d'una altra manera, la ciència no pot dir si un valor cultural és(11)....., això és la tasca del polític.

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

1	a) ciències socials	b) ciències de la cultura	c) ciències intencionals
2	a) l'estructura material	b) la significació cultural	c) la intencionalitat
3	a) accions intencionals	b) determinacions culturals	c) valors
4	a) unes prenocions	b) la maximització d'utilitats	c) un sentit
5	a) Interpretar	b) Comprendre	c) Explicar
6	a) ciències socials	b) ciències de la cultura	c) ciències intencionals
7	a) objectiva	b) ontològica	c) estructural
8	a) coneixements	b) concepcions	c) lleis científiques
9	a) coneixements	b) concepcions	c) lleis polítiques
10	a) judici de valors	b) objectivitat	c) neutralitat axiològica
11	a) possible	b) subjectiu	c) vàlid

EXERCICI 3. Quina de les següents afirmacions que responen a la següent qüestió **NO** la podríem ubicar en el pensament weberian:

Qüestió: Per què les ciències socials no poden arribar mai a la màxima objectivitat en les seves anàlisis?

- a) Perquè la naturalesa de l'objecte d'estudi, els "sentits" de les accions, són, per si mateixos, subjectius i per tant no analitzables objectivament.
- b) Perquè l'elecció de l'objecte d'estudi, la manera d'enfocar-lo i d'accentuar-ne les característiques principals depèn, en part, dels valors de l'investigador.
- c) Perquè la realitat social es infinita i el coneixement només pot il·luminar una part de l'habitació fosca que representa la societat, cada cop.

EXERCICI 4. Respon cert o fals a les següents afirmacions:

1. Diem que el tipus ideal és un hiatus ontològic i fa referència a la necessitat de neutralitat valorativa del científic.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
2. El tipus ideal és una abstracció cognitiva que expressa aquell arquetip més vàlid.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
3. El capitalisme o l'artesanía es poden convertir en tipus ideals.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
4. Podem considerar el tipus ideal com un concepte genèric.

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

- a) Cert.
 - b) Fals.
5. El tipus ideal no és realitat, no és troba en la realitat.
- a) Cert.
 - b) Fals.
6. El tipus ideal és un mitjà per a l'investigació.
- a) Cert.
 - b) Fals.
7. Per a construir tipus ideals cal fixar-se en l'essència formal dels fenòmens socials.
- a) Cert.
 - b) Fals.
8. El tipus ideal té a veure amb allò ideal, amb allò que hauria de ser.
- a) Cert.
 - b) Fals.
9. Diem que el tipus ideal serveix per "pujar" al món de les idees.
- a) Cert.
 - b) Fals.
10. El tipus ideal és un mitjà per a l'abstracció conceptual.
- a) Cert.
 - b) Fals.
11. Podem considerar el tipus ideal com un concepte genètic.
- a) Cert.
 - b) Fals.
12. El tipus ideal és un mitjà per a la valoració dels significats culturals de les accions.
- a) Cert.
 - b) Fals.
13. No podem elaborar tipus ideals de les idees o ideologies.
- a) Cert.
 - b) Fals.
14. El tipus ideal conté els elements significatius (amb significat cultural) del fenomen social.
- a) Cert.
 - b) Fals.
15. El tipus ideal és podria equiparar a construcció ideològica ja que utilitza elements ideals – conceptuals.
- a) Cert.
 - b) Fals.

L'ACCIÓ SOCIAL I LA SIGNIFICACIÓ DE L'ACCIÓ

EXERCICI 1. Relaciona cada concepte amb la seva definició, ubicant la lletra corresponent a cada número a la graella de sota.

1) Acció significativa	a) Conducta humana que no es deriva d'un sentit donat per l'agent.
2) Acció reactiva	b) Acció que es basa en l'utilització dels mitjans més eficaços per a la consecució d'un objectiu, independentment dels valors de l'agent.
3) Acció social	c) Conducta que té per a objecte elements endògens de l'individu
4) Acció	d) Fer, no fer o deixar-se fer qualsevol acte.
5) Acció orientada a fins	e) Conducta humana que el propi agent entén com a significativa
6) Acció orientada a valors	f) Acció que resulta d'impulsos emocionals i estats d'ànim
7) Acció externa	g) Acció que es basa en l'utilització dels mitjans més coherents amb els valors perseguits, independentment de la seva eficàcia
8) Acció interna	h) Conducta humana el significat de la qual es deriva d'una relació amb la conducta dels altres
9) Acció afectiva	i) Conducta que és l'expressió del costum establert.
10) Acció tradicional	j) Conducta que té per a objecte elements exògens de l'individu

1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	-----	--

EXERCICI 2. Weber afirma que “la línea divisoria [per distingir tipus d'acció] es tan nebulosa que apenas es posible hacer la distinción” (Weber, M. (1921) *La acción social: ensayos metodológicos*. Barcelona: Península, 1984. p.47); reconeix que els nostres actes són difícilment classificables d'acord a les seves categories, especialment alguns actes concrets, però sí que són útils per tenir eines

epistemològiques per a l'anàlisi social. Tracta d'identificar a quina de les categories que es proposen correspon cada una de les accions.

1. Parpellejar instintivament.
 - a) Acció significativa (individual).
 - b) Acció reactiva.
 - c) Acció externa.
2. Fer una cua de 100 persones per pujar a una atracció d'un parc d'atraccions.
 - a) Acció social.
 - b) Acció reactiva.
 - c) Acció significativa (individual).
3. Estalviar.
 - a) Acció social.
 - b) Acció externa.
 - c) Acció afectiva.
4. Comprar només productes ecològics al supermercat.
 - a) Acció racional orientada a fins.
 - b) Acció racional orientada a valors.
 - c) Acció afectiva.
5. Obrir el paraigües quan plou.
 - a) Acció social.
 - b) Acció reactiva.
 - c) Acció significativa (individual).
6. Quan una persona fa "la onada" al Camp Nou.
 - a) Acció social.
 - b) Acció reactiva.
 - c) Acció significativa (individual).
7. Resar o meditar.
 - a) Acció social.
 - b) Acció significativa (individual).
 - c) Acció reactiva.
8. Vestir-se com el Merelyn Manson.
 - a) Acció social.
 - b) Acció afectiva.
 - c) Acció significativa (individual).
9. Als Ferrocarrils, seure a un bloc de cadires on no hi ha ningú, encara que et quedi més lluny.

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

- a) Acció social.
- b) Acció reactiva.
- c) Acció significativa (individual).

10. Que tota la gent del carrer, obri el paraigua a la vegada quan es posi a ploure.

- a) Acció social.
- b) Acció reactiva.
- c) Acció significativa (individual).

	<i>Breu justificació de les respostes anteriors</i>
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

EXERCICI 3. Respon a les següents preguntes

1. L'acció social és aquella que...
 - a) Té per a causa les accions d'altres persones.
 - b) Implica una relació significativa amb les accions dels altres.
 - c) És produïda per un grup de persones, simultàniament o no.
2. L'acció col·lectiva és una acció social?
 - a) Sí, sempre.
 - b) No, mai.
 - c) Es pot donar el cas.
3. La sociologia ha de...
 - a) Interpretar el significat de les accions.
 - b) Dilucidar si un significat és correcte.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
4. A fi que es produeixi una acció social cal...
 - a) Una relació social.
 - b) Un grup.

- c) Un valor cultural.
5. A què ens referim quan parlem del significat d'una acció?
- a) El significat individual d'una persona concreta.
 - b) El significat d'un tipus ideal d'agents amb unes característiques determinades.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
6. Quina és el tipus d'acció que ha d'estudiar la sociologia de manera central?
- a) L'acció col·lectiva.
 - b) L'acció social.
 - c) L'acció significativa (amb sentit).
7. L'acció col·lectiva és aquella que...
- d) Té per causa les accions d'altres persones.
 - e) Implica una relació significativa amb les accions dels altres.
 - f) És produïda per un grup de persones, simultàniament o no.

MODERNITAT I RACIONALITZACIÓ

EXERCICI 1. A continuació dóna resposta a les següents preguntes:

1. Quines són per Weber les dues conseqüències de la modernitat?
 - a) El desencantament del món i la gàbia de ferro.
 - b) La diferenciació de les esferes de valor i la racionalitat instrumental.
 - c) El misticisme religiós i la austeritat.
2. De quin tipus són les lògiques valoratives que trobem en les diferents esferes de valor modernes?
 - a) Irracionals.
 - b) Racionals instrumentalment.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
3. Per a Weber el resultat més important en la ment de l'ésser humà derivat de la modernitat és:
 - a) La gàbia de ferro.
 - b) La dificultat per construir-se "el sentit" de la vida.
 - c) L'anomia.
4. On trobem la causa de la modernitat?
 - a) En la secularització i racionalització de la religió.
 - b) En la protoindustrialització i el comerç mercantil.
 - c) En la aparició de l'ètica protestant.
5. A què fa referència Weber quan parla del procés de *desencantament del món*?
 - a) A la desaparició de les construccions religioses i màgiques substituïdes per la racionalitat formal.
 - b) A la diferenciació de les esferes de valor causada per l'aparició de la ciència i la burocràcia.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
6. Què és, per Weber, la modernització?
 - a) La industrialització.
 - b) La diferenciació de les esferes de valor.
 - c) La desaparició de la religió.
7. Què significa *l'ètica de la responsabilitat* per Weber?
 - a) Aquella ètica de l'acció que es basa amb la racionalitat orientada a fins.
 - b) Aquella ètica de l'acció que es basa amb la racionalitat orientada a valors.
 - c) Aquella ètica de l'acció que es basa, indistintament amb la racionalitat orientada a fins i amb la racionalitat orientada a valors.
8. Què significa que "la racionalitat instrumental s'institucionalitza"?

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

- a) La lògica racional orientada a fins ordena tota la societat.
 - b) La lògica racional orientada a fins s'instaura en les institucions polítiques.
 - c) Els valors desapareixen de la societat.
9. A què fa referència Weber amb l'expressió *gàbia de ferro*?
- a) La situació industrial creada pel creixement de l'indústria fabril durant la modernització.
 - b) La situació creada per l'absència de valors culturals, que ens limita com en una gàbia.
 - c) La situació en la qual la raó ens limita la nostra acció.
10. Què significa *esfera de valor*?
- a) Quan el valor és diferenciat de la religió.
 - b) Grups més o menys cohesionats que orienten la seva acció d'acord a uns mateixos valors.
 - c) Àmbit d'acció que segueix una lògica valorativa diferenciada.
11. Perquè afirma Weber que en la modernitat trobem un "politeisme moral"?
- a) La religió ja no ofereix la lògica moral més important, i apareixen diferents religions minoritàries.
 - b) Amb la dissolució dels valors religiosos apareixen diferents sistemes morals no religiosos independents entre ells.
 - c) De la moral religiosa monoteista, com el cristianisme, es passa a una única moral basada en la racionalitat.
12. A quin tipus d'acció està relacionada *l'ètica de la convicció*?
- a) A l'acció racional orientada a valors.
 - b) A l'acció racional orientada a fins.
 - c) A l'acció irracional o afectiva.
13. Quina de les següents afirmacions sintetitzen el paper que té la modernitat en la ment humana segons Weber?
- a) A major racionalització de la religió, menor inseguretat.
 - b) A major llibertat d'elecció de valors, major inseguretat.
 - c) A major llibertat d'elecció de valors, menor inseguretat.
14. El *desencantament del món* i la *gàbia de ferro* són:
- a) Dues conseqüències de la modernitat.
 - b) Dues causes de la modernitat.
 - c) Dos tipus de societats modernes.
15. Què significa la diferenciació de les esferes de valor?
- a) Els valors dominants es pluralitzen; diferents ideologies culturals.

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

- b) Aparició de diferents grup socials que orienten la seva acció d'acord a un valors concrets.
- c) Apareixen esferes de valors diferenciades de la religió i diferents entre elles.

16. Quan es produeix una esfera de valor irracional en la modernitat?

- a) Quan la racionalitat instrumental falla.
- b) Quan reapareixen els valors religiosos.
- c) Mai. La modernitat implica sempre racionalització.

EXERCICI 2. Llegeix els següents dos textos, i respon a les preguntes que trobaràs a continuació.

Las esposas de los dioses de Ghana (López, R.)

Julie Dogbadzi perdió su niñez porque su abuelo fue acusado de un robo. A los siete años, los padres de Julie la ofrendaron como "esposa de los dioses" a un sacerdote animista en la creencia de que esto repararía el honor y detendría una serie de infortunios familiares.

Julie Dogbadzi fue convertida así en una de las miles de esclavas de la trokosis, un sistema tradicional de religión y justicia practicado por algunos grupos étnicos africanos. Según esta costumbre, las familias entregan a niñas vírgenes a los sacerdotes para aplacar a las deidades por los crímenes cometidos por sus familiares, generalmente varones. La palabra trokosi significa "esposa de los dioses" en el lenguaje ewé.

Durante los catorce años que duró su cautiverio en el monasterio, Julie Dogbadzi trabajó duramente, sufrió hambre, tuvo vedado el acceso a la escuela y, a los 12 años, tuvo a su primer hijo, producto de una violación por parte del sacerdote del santuario, de 90 años.

Hoy, a los 27 años, aunque todavía es analfabeta, ella se encuentra a la vanguardia de una campaña para erradicar la costumbre de la trokosis, un ritual cuyo origen se pierde en el tiempo pero que comenzó a ser cuestionado en Ghana hace apenas una década, cuando el periodista Vincent Azumah abrió un áspero debate nacional al denunciar esta forma de esclavitud a la que son sometidas muchas niñas de su país, así como de Benín y Togo. Se calcula que en los tres países siguen cautivas más de 20.000 niñas.

Una vez que una niña es entregada a un sacerdote, ella se convierte en su propiedad. Hay dos categorías de niñas trokosis: las que pueden ser dejadas en libertad después de servir un número concreto de años (normalmente de tres a cinco) y las que se ofrecen de por vida. Si una niña muere o si el sacerdote se cansa de ella, la familia de ésta debe reemplazarla. Cuando se cometen crímenes serios, las familias renuncian a generaciones de niñas en expiación perpetua. Hay familias que siguen pagando con sus niñas culpas que ya nadie recuerda de parientes que ni siquiera conocen.

CÓDIGO PENAL. LEY ORGÁNICA 10/1995

TÍTULO XIII.

DELITOS CONTRA EL PATRIMONIO Y CONTRA EL ORDEN SOCIOECONÓMICO.

CAPÍTULO I.

DE LOS HURTOS.

Artículo 234.

El que, con ánimo de lucro, tomare las cosas muebles ajenas sin la voluntad de su dueño será castigado, como reo de hurto, con la pena de prisión de seis a dieciocho meses si la cuantía de lo sustraído excede de 400 euros.

a) A quina esfera de valor creus que fa referència cada un dels dos textos?

b) Quin paper té la religió en cada una de les dues situacions/contextos?

c) Quina creus que expressa millor a la modernitat en termes de Weber? Per què?

e) A partir d'aquest dos exemples, i dels teus coneixement sobre Weber, sabries dir en què consisteix la diferenciació de les esferes de valors?

EXERCICI 3. Els buits que deixen els valors religiosos en cada una de les esferes, es poden ocupar per valors de dos tipus: *racionals instrumentals* o *irracionals*, en el sentit de no – racional, no en el sentit de dogmàtics o religiosos, quan els primers fallen. Respon a les preguntes següents:

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

1. Identifica la lògica valorativa que no es pot considerar racional instrumental:
 - a) Burocràcia.
 - b) Matrimoni.
 - c) Consumisme.
2. La lògica de valor que sustenta el lideratge carismàtic és, en termes de Weber:
 - a) Racional instrumental.
 - b) Irracional.
3. Quin de les dues lògiques de valor següents, pertanyents a l'esfera de valor religiosa, es pot considerar irracional?
 - a) Ascetisme.
 - b) Misticisme.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
4. De quina de les següents tres ètiques, no en parla Weber?
 - a) Ètica de la responsabilitat.
 - b) Ètica de la racionalitat.
 - c) Ètica de la convicció.
5. El fet que en la modernitat trobem algunes lògiques valoratives irracionals (no – racionals instrumentals) com *l'amor lliure* és, per Weber, un indicador que la modernitat encara no ha acabat el procés de transformació cultural de les societats.
 - a) Cert.
 - b) Fals.

EXERCICI 4. Durant la Guerra Civil espanyola la propaganda política i social es va accentuar notablement fins a constituir un corrent artístic genuí: el *cartellisme*. A continuació tens tres exemples, firmats [d'esquerra a dreta] per la Comissaria de Propaganda de la Generalitat, Picasso i l'Inspecció General de Sanidad respectivament. Observa'ls i respon les preguntes.

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

- a) Es fonamenta el *cartellisme* en una lògica valorativa irracional (no – racional)? O més aviat racional instrumental? Per què?

- b) Relaciona aquest tipus d'art amb l'adveniment de la modernitat des d'una òptica weberiana.

EXERCICI 5. Observa el següent fragment del Codi Civil espanyol (Ley 30/1981, de 7 de julio 1981, modificadora del Código Civil en materia de matrimonio, determina el procedimiento a seguir en las causas de nulidad, separación y divorcio (BOE, n. 172, de 20 de julio)) que fa referència al matrimoni (no cal que el llegeixis atentament, només fes un cop d'ull):

<https://mbarral.webs.ull.es/rfccmatr.html>

A continuació llegeix els següents fragments de La Bíblia:

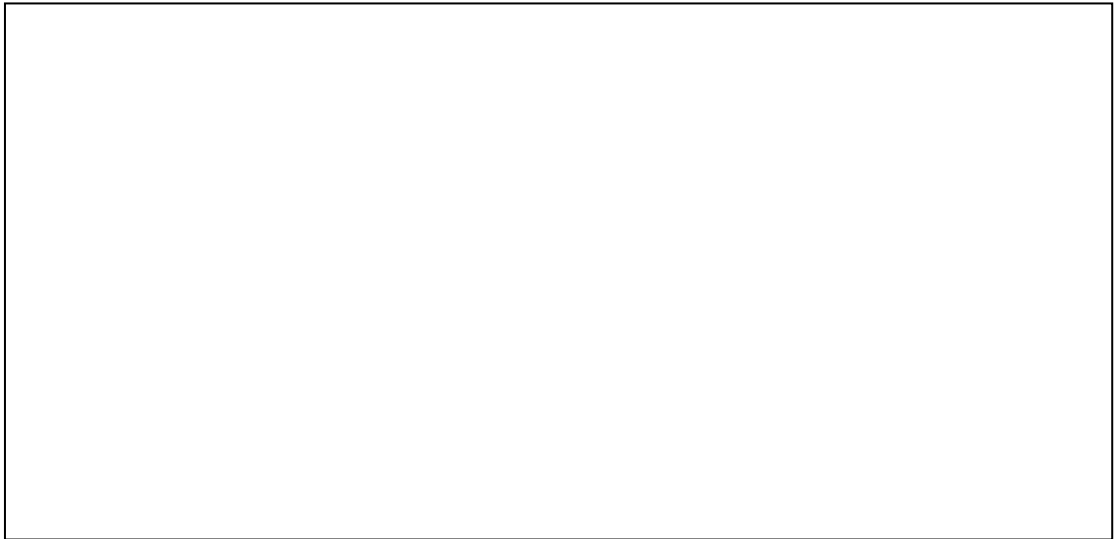
Génesis 2:18 Dijo además Jehová Dios: "No es bueno que el hombre esté solo; le haré una ayuda idónea." 24 Por tanto, el hombre dejará a su padre y a su madre, y se unirá a su mujer, y serán una sola carne.

Efesios 5:22 Las casadas estén sujetas a sus propios esposos como al Señor, 23 porque el esposo es cabeza de la esposa, así como Cristo es cabeza de la iglesia, y él mismo es salvador de su cuerpo. 24 Así que, como la iglesia está sujeta a Cristo, de igual manera las esposas lo estén a sus esposos en todo.

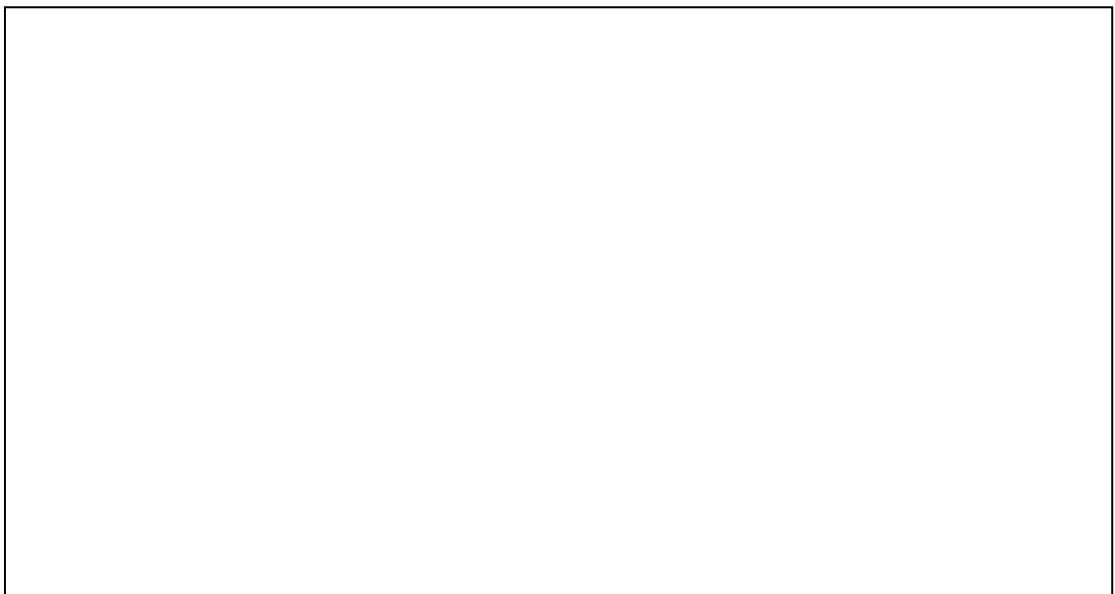
Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

Pedro 3:1 Asimismo vosotras, mujeres, estad sujetas a vuestros maridos, para que si algunos no obedecen a la palabra, también sean ganados sin una palabra por medio de la conducta de sus mujeres, 2 al observar vuestra reverente y casta manera de vivir. 3 Vuestro adorno no sea el exterior, con arreglos ostentosos del cabello y adornos de oro, ni en vestir ropa lujosa; 4 sino que sea la persona interior del corazón, en lo incorruptible de un espíritu tierno y tranquilo. Esto es de gran valor delante de Dios.

- a) Relaciona el primer text, comparant-lo amb el segon, amb la institucionalització de la racionalitat de la qual parla Weber per referir-se a la modernitat.

- b) Relaciona la institucionalització de la racionalitat amb la idea de la “gàbia de ferro” de Weber. Amb l’eliminació dels valors religiosos guanyem llibertat d’acció? On es troben els límits d’aquesta llibertat?

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

EXERCICI 6. Una de les conseqüències de la modernitat en la ment humana és la dificultat per trobar o identificar el “sentit” de la vida, i el “sentit” de les coses. Et proposo que observis el magnífic film de Luis Buñuel, *El Ángel Exterminador* (1962) on un grup de persones de l’alta burgesia mexicana es troba en una situació ben curiosa i inexplicable. A continuació respon a la següent pregunta:

- a) Relaciona el film amb la modernitat i la dificultat de trobar el “sentit” de les coses.

EXERCICI 7. Respon a les següents preguntes:

- a) Què és l'ètica de la responsabilitat? Quina actitud es pot derivar d'aquesta ètica?

- b) Què és l'ètica de la convicció? Quina actitud es pot derivar d'aquesta ètica?

CLASSE, STATUS I PARTIT

Weber també es coneix per les seves aportacions a la sociologia política, aquella sociologia que analitzen les relacions i significats que es produeixen en l'esfera de la distribució de poders i de dominació.

EXERCICI 1. Respon a les següents preguntes:

1. El poder és pot mesurar en termes de poder econòmic.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
2. Weber concep tres fonts de desigualtat social: la situació de mercat, el prestigi i la influència.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
3. Status i classe són equiparables, ja que d'una situació de classe se'n deriva un status determinat.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
4. El poder polític (el partit) pot tenir cert grau de legitimitat de tres tipus: legal – racional, carismàtica, militar.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
5. Dins de la classe dels propietaris trobem diferents tipus qualitius.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
6. El status generalment crea una comunitat.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
7. Segons Weber, les primeres lluites de classe s'originen per una lluita entre endeutats i creditors.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
8. Situació de classe és pot equiparar a situació en el sistema de producció de mercaderies o serveis.
 - a) Cert.
 - b) Fals.
9. La dominació implica una interiorització o legitimitació del poder.

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

a) Cert.

b) Fals.

10. L'única font per a construir diferències de status és la propietat.

a) Cert.

b) Fals.

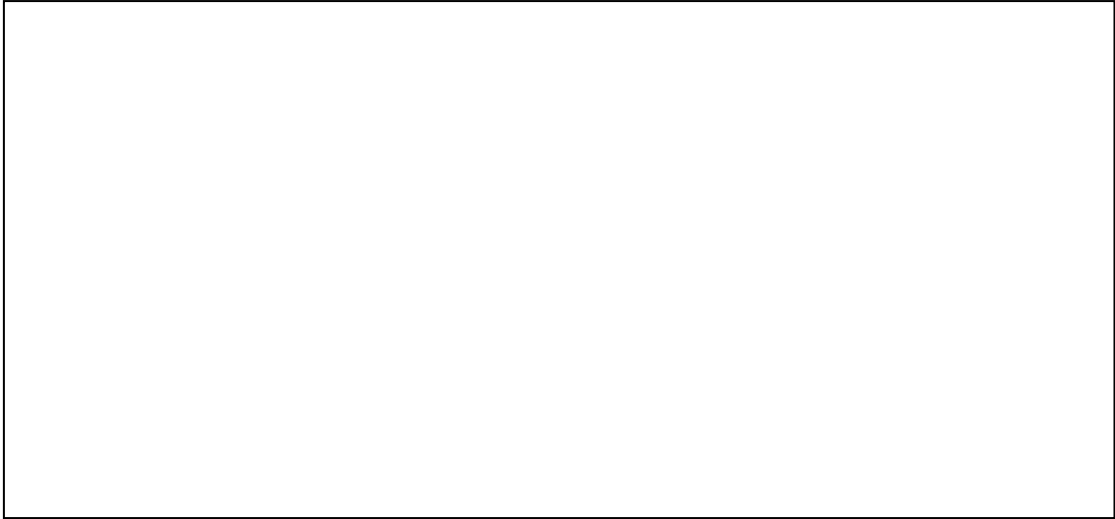
EXERCICI 2. Omple el següent requadre en relació amb els tres àmbits de desigualtat dels quals parla Weber.

<i>Àmbit de desigualtat</i>	<i>Diferències entre grups en funció de...</i>	<i>Causes de la desigualtat</i>	<i>Grups derivats d'aquesta desigualtat</i>	<i>Exemples de mecanismes pel sorgiment de la desigualtat</i>
Àmbit econòmic				
Àmbit social				
Àmbit polític				

EXERCICI 3. Respon a les següents preguntes:

a) Quina diferència conceptual existeix per a Weber entre *poder* i *dominació*?

- b) Karl Marx, com ja hem vist, també parla de “classe”. Identifica quina diferència essencial trobem entre el concepte de classe de Marx i el concepte de Weber.

L'ÈTICA PROTESTANT I L'ESPERIT DEL CAPITALISME

El llibre de Weber titulat *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme (1904)* probablement constitueix l'obra més coneguda de l'autor alemany. En aquest text hi trobem una sistematització de tot el seu pensament: la sociologia comprensiva, l'acció social, la crítica al materialisme històric de Marx, la utilització de la noció de "tipus ideal" i la rellevància dels valors culturals en l'organització i el canvi social. Podríem dir que aquesta obra és l'aplicació de gairebé tota la teoria sociològica de Weber en l'anàlisi d'un fenomen concret: el capitalisme.

EXERCICI 1. Respon a les següents preguntes:

1. Weber creu que el canvi social s'explica per:
 - a) Les condicions econòmiques.
 - b) Les condicions culturals.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
2. Encaixa la metodologia proposada en relació a la sociologia comprensiva weberiana, en l'estudi de l'ètica protestant?
 - a) Sí. Tracta de comprendre els significats de l'acció que es desprenen d'aquesta ètica protestant.
 - b) No. L'ètica protestant fa referència a estructures econòmiques i no a significats interpretables.
 - c) No. Weber fixa una relació causal entre l'ètica protestant i l'esperit del capitalisme quan des de la sociologia comprensiva afirma que no podem trobar lleis socials.
3. Què significa l'ascetisme intramundà?
 - a) L'ètica religiosa que fuig dels fatalismes, de la màgia i de la vida religiosa monàstica o sacerdotal, i dóna a les pràctiques quotidianes un significat religiós.
 - b) L'ètica religiosa que aposta per una vida austera i el treball dur, i elimina l'existència de Déus extramundans.
 - c) L'ètica religiosa que té com a eix vertebrador el dubte metòdic i el qüestionament cap a qualsevol existència no humana o extramundana, fruit de la racionalització religiosa.
4. La Reforma Protestant es pot considerar com:
 - a) La causa del sorgiment del capitalisme.
 - b) Un procés de racionalització de la religió.
 - c) Ambdues respostes són correctes.
5. Què significa "Beruf" i per què és tant important en la interpretació que fa Weber de l'ètica protestant?
 - a) Predestinació. Perquè crea un estat d'angoixa permanent que fa que treballem.
 - b) Por. Perquè és un estímul pràctic que porta a l'individu a acumular riqueses.

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

- c) Vocació. Perquè dóna al treball una centralitat i una importància única.
6. Quina de les següents afirmacions encaixa millor en el pensament de Weber?
- L'ètica protestant crea el capitalisme.
 - L'ètica protestant legitima el capitalisme.
 - L'ètica protestant sorgeix del capitalisme.
7. Llegeix: “En efecte, sense organització racional – capitalista del treball tots aquests fenòmens [Borsa, comercialització, etc], suposant que aquests fossin possibles, no tindrien ni de molt l'abast que tenen avui, especialment pel que fa a l'estructura social i a tots els problemes específics de l'Occident modern que hi tenen relació” (Weber, M. (1904) *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme*. Barcelona: Edicions 62, 1994: 44). Per què dóna Weber tanta importància a l'organització racional del treball?
- Perquè el capitalisme necessita una estructura de treball racionalitzada que li permeti racionalitzar la consecució de beneficis.
 - Perquè l'organització racional del treball constitueix el pas del capitalisme al capitalisme industrial.
 - Perquè no es poden produir beneficis sense una organització racional del treball.
8. On comença per Weber el procés de la racionalització característic de la modernitat?
- En l'organització racional del treball.
 - En l'*ethos* burgès.
 - En l'ascetisme intramundà.
9. Què és l'“ètica econòmica d'una religió”?
- Els principis morals derivats d'una religió que permeten l'enriquiment.
 - Conjunt d'estímul pràctics que es deriven de valors i representacions religioses.
 - L'organització econòmica de la institució religiosa.
10. Weber afirma: “Ja no queda cap vestigi de l'antic ‘què difícil és agradar a Déu!’. Ha nascut, en canvi, un *ethos* específicament *burgès* del treball” (Weber, M. (1904) *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme*. Barcelona: Edicions 62, 1994: 258). A què es refereix amb la idea de l'*ethos* burgès?
- A la voluntat humana de treballar dur per tal d'aconseguir riqueses.
 - A la voluntat humana a crear treball i acumular riqueses per tal de no treballar.
 - A la voluntat humana per a l'explotació i la propietat del mitjans de producció.
11. Per Weber el sorgiment del capitalisme s'explica:
- Per l'aparició d'una ètica econòmica que propicia l'acumulació de riqueses, derivada del protestantisme.
 - Per unes condicions econòmiques determinades que van propiciar la producció de beneficis i l'acumulació de riqueses.

- c) Per una sincronia de diversos factors.
12. Quina de les següents característiques no es deriva de l'ètica protestant?
- La centralitat del treball.
 - La voluntat d'acumular riqueses.
 - L'opulència de les riqueses obtingudes.
13. Quina relació podem identificar entre el protestantisme i l'ascetisme intramundà?
- El protestantisme és una religió basada en l'ascetisme intramundà.
 - L'ascetisme intramundà és una cultura basada en el protestantisme.
 - Són sinònims.
14. Segons el plantejament de Weber, el socialisme instaurat a la URSS al segle XX respon al mateix esquema de la mentalitat econòmica capitalista.
- Cert.
 - Fals.
15. Les grans especulacions i els fraus econòmics per acumular riqueses són exemples actuals d'aquesta mentalitat econòmica protestant desenvolupada.
- Cert.
 - Fals.

EXERCICI 2. Weber analitza detingudament l'ètica de l'Església cristiana protestant des de la sociologia comprensiva i construeix un plantejament racional sobre l'efecte que aquesta religió té en la mentalitat econòmica humana. Et demano que facis el mateix que Weber analitzant el següent text de Calví, un dels teòlegs més importants del protestantisme, i omplis els buits del següent quadre.

3. Movidias por la gracia, nuestras obras no son en modo alguno meritorias

Sin embargo, el Señor llama a las buenas obras que nos lleva a hacer "nuestras"; y no solamente declara que le son agradables, sino que además las remunerará. Por tanto, lo que hemos de hacer es animarnos por nuestra parte con una promesa tan grande y esforzarnos incansablemente en obrar bien, para ser de veras agradecidos a tanta liberalidad. No hay duda de que todo cuanto hay en nuestras obras que pueda merecer alguna alabanza viene de la gracia de Dios, y que no podemos atribuirnos a nosotros mismos lo más mínimo. Si de veras reconocemos esto, no solamente se desvanecerá toda confianza en los méritos, sino que ni siquiera podremos concebirlos. [...]

1. Necesidad y utilidad de la doctrina de la elección y de la predestinación

En la diversidad que hay en el modo de ser predicado el pacto a todos los hombres, y que donde se predica no sea igualmente recibido por todos, se muestra un admirable secreto del juicio de Dios; porque no hay duda que esta diversidad sirve también al decreto de la eterna elección de Dios. Y si es evidente y manifiesto que de la voluntad de Dios depende el que a unos les sea ofrecida gratuitamente la salvación,

y que a otros se les niegue, de ahí nacen grandes y muy arduos problemas, que no es posible explicar ni solucionar, si los fieles no comprenden lo que deben respecto al misterio de la elección y predestinación.

Esta materia les parece a muchos en gran manera enrevesada, pues creen que es cosa muy absurda y contra toda razón y justicia, que Dios predestine a unos a la salvación, y a otros a la perdición. Claramente se vera por la argumentación que emplearemos en esta materia, que son ellos quienes por falta de discernimiento se enredan. Y lo que es más, veremos que en la oscuridad misma de esta materia que tanto les asombra y espanta, hay no solo un grandísimo provecho, sino además un fruto suavísimo.

Jamás nos convenceremos como se debe de que nuestra salvación procede y mana de la fuente de la gratuita misericordia de Dios, mientras no hayamos comprendido su eterna elección, pues ella, por comparación, nos ilustra la gracia de Dios, en cuanto que no adopta indiferentemente a todos los hombres a la esperanza de la salvación, sino que a unos da lo que a otros niega. Se ve claro hasta qué punto la ignorancia de este principio (el de poner toda la causa de nuestra salvación solo en Dios) rebaja su gloria y atenta contra la verdadera humildad. [...]

7. 3•. La elección de las personas particulares

Aunque se ve ya claramente que Dios en su secreto consejo elige a aquellos que le agrada, rechazando a los demás, sin embargo no queda del todo expuesta su elección gratuita, mientras no descendamos a cada persona en particular, a las cuales Dios no solamente ofrece la salvación, sino que además la sella de tal manera, que la certidumbre de conseguir su efecto no queda en suspenso ni dudosa. Estos son contados en aquella posteridad única que menciona san Pablo (Rom. 9,8; Gál. 3, 16. 19—20). Porque si bien la adopción fue puesta en manos de Abraham como en un depósito, como quiera que muchos de sus descendientes fueron cortados, como miembros podridos, a fin de que la elección consiga su eficacia y sea verdaderamente firme, es necesario que subamos hasta la cabeza, en la cual el Padre celestial ha unido entre sí a los fieles y los ha ligado a sí con un nudo indisoluble.

De esta manera se mostró el favor gratuito de Dios en la adopción del linaje de Abraham, lo cual negó a otros; pero la gracia que se ha concedido a los miembros de Cristo tiene otra preeminencia de dignidad; porque habiendo sido injertados en su Cabeza, jamás serán cortados ni perecerán. Por eso san Pablo argumenta muy bien del texto de Malaquias, poco antes aducido, y en el cual Dios, invitando a sí a un cierto pueblo y prometiéndole la vida eterna, tiene sin embargo una especial manera de elegir a una parte del mismo, de suerte que no todos son elegidos realmente con una misma gracia. Lo que dice: amé a Jacob, se refiere a toda la descendencia del patriarca, la cual Malaquias opone a los descendientes de Esaú. Pero esto no impide que en la persona de un hombre se nos haya propuesto un ejemplo de elección, que en modo alguno puede frustrarse, sino que siempre llega a su pleno efecto. No sin causa advierte san Pablo que los que pertenecen al cuerpo de Jesucristo son llamados “un remanente” (Rom. 11,5), puesto que la experiencia demuestra que de la gran multitud que forma la Iglesia, la mayoría de ellos se extravía, y se van unos por un sitio, otros por otro, de forma que no quedan sino muy pocos.

Calví, J. (1597) *Institución de la religión cristiana*, vol. 2, llibre. III, cap. XV; 3 i XXI; 1 i 7. Barcelona:

Fundación Editorial de Literatura Comparada [1968].

Recursos docents i d'autoavaluació per una aproximació a la Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona

	<i>Idea - resum</i>	<i>Fragment exemplificador (del text)</i>
La creença		
Conseqüències de la creença per a la ment humana		
Mecanisme psicològic compensatori de les conseqüències per la ment humana		

APUNT FINAL

Un cop vistos breument els elements més rellevants de la teoria de Weber, podries dir si l'etiqueta que hem donat a aquest bloc "Max Weber: la sociologia de les accions socials" s'ajusta al pensament del sociòleg alemany? Per què? On ho hem pogut identificar?

